

L'art nord-americà sempre ha tendit a tenir molt en compte la realitat a l'hora de fabricar les seves obres, tant en cine com en literatura. Són nombroses les novel·les i pel·lícules que estan basades o inspirades en uns fets reals, les quals aspiren a reproduir amb escrupolosa versemblança un o altre aspecte o succés de la realitat. El realisme, per a la tradició artística i cultural nord-americana, és menys una opció estètica que una empremta històrica i antropològica, que té el seu origen en el pragmatisme hiperconscient dels primers colons puritans, obsessionats a descriure les maniobres de l'ànima i, al mateix temps, descriure el continent desconegut a on acabaven de desembarcar.

En cinema i literatura, aquest pragmatisme artístic es tradueix en unes obres que renuncien als arguments fantàstics i a la imaginació desbordant, que tenen tracte directe amb la realitat més quotidiana i tangible. ¿Per què hauries d'imaginar una història, si la pots arrabassar de la realitat?, sembla que pensen molts autors actuals de guions i novel·les. Diguem que el gènere de novel·la de no-ficció que Truman Capote va crear a mitjans dels seixanta amb *A sang freda*, només podria haver sorgit d'un autor americà.

El guionista i director Billy Ray és un hereu directe de Capote, i treballa aplicant les seves mateixes regles: tractar un succés real amb els materials i les tècniques de la ficció. En el seu cas, la ficció cinematogràfica. Fins al moment, Ray només ens ha donat dues pel·lícules: *Shattered Glass* ('El precio de la verdad') de l'any 2003 i *Breach* ('El espía') de l'any 2007. Amb aquests dos títols, però, ja n'hi ha prou per considerar-lo un dels cineastes més interessants i coherents de la seva generació. Tots dos films presenten moltes coincidències, tant de forma com de fons, i es pot dir que configuren un díptic pertorbador i incisiu sobre la impostura, les mentides dutes a l'extrem.

A *Shattered Glass*, Ray explica la història del periodista Stephen Glass, interpretat per Hayden Christensen, jove estrella del setmanari *News Republic* que aconseguia sempre publicar les notícies més exclusives i més increïbles, provocant l'admiració dels seus caps i l'enveja dels seus com-

panys. Fins que un dia es va descobrir que Glass no era en realitat un prodigi de la investigació sinó de la fabulació. Va resultar que s'inventava completament la immensa majoria de les notícies que publicava. A *Breach*, l'impostor protagonista és l'agent Robert Hanssen, interpretat per Chris Cooper, un dels caps màxims de l'FBI, que durant més de vint-i-cinc anys va actuar com a agent doble, passant de sotamà informació als serveis secrets soviètics i posteriorment russos.

Tot i el seu origen real i la seva inequívoca vocació realista, tant una pel·lícula com l'altra van molt més enllà del pur interès informatiu, sociològic o històric. Per una raó: perquè Ray les ha filmades amb fredor de documental i objectivitat serena de reportatge, però fent servir les estratègies pròpies de la ficció més seriosa: una estructura complexa, un ritme de thriller de suspens, una atmosfera de drama psicològic. Si no ho hagués fet així, *Shattered Glass* i *Breach* no haurien passat de ser el pàl·lid document filmic d'uns fets més o menys sorprenents i xocants. Havent-ho fet així, en canvi, són moltíssim més: art de primera qualitat, que relatant una anècdota puntual i verídica expressen una substància perdurable. I a més demostren que ben poques coses hi ha de més imaginatives —quina gran ironia— que les mentides de la realitat. ■

Breach

